

1969 om naturfredning § 46, der i alt væsentligt hindrer bebyggelse inden for 100 m fra strand, respekterer ikke blot bygninger, lovligt opført før ikrafttræden af naturfredningsloven af 1937, hvorved byggelinjen blev indført, men giver ret til genopførelse og ombygning af sådanne bebyggelser, når det kan ske uden arealudvidelse eller andre væsentlige ændringer, se *Johan Garde* i Fast ejendoms regulering, 3. udgave, s. 402-03.

Bestående overkørsler til landeveje kan benyttes uændret og kan kun nedlægges ved ekspropriation. Nye overkørsler kræver derimod offentlig tilladelse, der i vidt omfang kan nægtes og bliver nægtet, uden at grundejeren i den anledning kan kræve erstatning, se *E. A. Abitz* i Fast ejendoms regulering, 3. udgave, s. 338 og 342 ff.

Bestemmelsen i vejbestyrelsesloven, lovbekendtgørelse nr. 369 af 5. august 1970, § 40, stk. 2 om vejbestyrelsens adgang til af hensyn til sikring af fri oversigt ved vejkryds at bestemme en anden beliggenhed af en vejbyggelinje end den sædvanlige gælder kun for ubebyggede ejendomme. Hvis bestående bebyggelse af hensyn til den frie oversigt ønskes fjernet, må man ekspropriere, l. c. s. 358. En tilsvarende, men mere detaljeret bestemmelse findes i bygge-loven, lovbekendtgørelse nr. 206 af 15. maj 1970, § 23, om hjørneafskæring. Efter denne bestemmelses stk. 4 finder reglen også anvendelse på tidligere udstykkede grunde, når bestående bebyggelse ikke er til hinder derfor. I bestemmelsen hedder det videre, at hvis afskæring ikke finder sted i forbindelse med opførelse af ny bebyggelse eller ombygning, der må sidestilles hermed, yder kommunen erstatning for det under vejen indlagte areal samt udreder udgifterne til skelforandring, hegnsflytning og arealets anlæg som vej.

Reglerne om, at indretning af oplagspladser m. v. i det åbne land kræver tilladelse, der kan nægtes erstatningsfrit, bygge-lovens § 20 b, zonelovens § 8 og naturfredningslovens § 43, indeholder ikke hjemmel til nedlæggelse af bestående pladser. For sådanne kan man i det højeste kræve etablering af hegn, beplantning o. l., se Fast ejendoms regulering, 3. udgave, s. 214, 254 og 416-17.

Efter vandløbsloven, lovbekendtgørelse 132 af 6. marts 1970, § 105, er de ved lovens ikrafttræden bestående anlæg lovlige, når de

var det ifølge den tidligere lovgivning og kan kun ændres eller nedlægges i overensstemmelse med vandløbslovens regler, der som hovedregel giver erstatning for eventuelle tab, se *Flemming Tolstrup*: Vand og vandløb, s. 123 ff., jfr. U. 1889.728.

Samme princip er fastholdt i vandforsyningsloven, lov nr. 169 af 18. april 1969, §§ 68-69, men med betydningsfulde og subtile modifikationer. En tidligere vandindvindingsret er således fortsat gyldig, men den adgang til tilbagekaldelse efter 15 år, som gælder for nye vandindvindingsrettigheder, tillempes også for de tidligere givne, dog således, at 15 års fristen regnes fra den nye vandindvindingslovs ikrafttræden. Vandforsyningskommissionen, betænkning nr. 298/1961 s. 75 havde ikke ment at burde lade 15 års fristen gælde for gamle vandindvindingsrettigheder, „da sådanne regler synes at kunne komme i strid med gældende ret.“ Regeringen fandt derimod, at fristen burde gælde også for ældre vandindvindingsrettigheder, og den gældende regel begrundes i motiverne, Folketingstidende 1968-69, tillæg A, spalte 695 således: „Efter ministeriets opfattelse kan det lovligt bestemmes, at tilbagekaldelsesmuligheden efter 15 år skal omfatte også tidligere landbrugsvandings- og dambrugsrettigheder, og det kan ikke udelukkes, at spørgsmålet om sådant bortfald kan få betydning f. eks. for store jyske byers vandforsyning. Det vil, navnlig som årene går, være unaturligt at gøre forskel på rettigheder meddelt før og efter . . . 1959, hvorfor indenrigsministeriet har fundet det rettest at foreslå, at også denne bortfaldsregel omfatter allerede givne rettigheder.“

I henhold til loven om landbrugsejendomme, lovbekendtgørelse nr. 256 af 8. juni 1971, § 35, kan et brugsforhold angående en landbrugsejendom, der var lovligt efter den hidtidige lovgivning, vedvare, indtil kontraktforholdet udløber, selvom det er i strid med bestemmelserne i denne lov. Efter samme bestemmelses stk. 2 kan samdriftsforhold, der er etableret efter den hidtidige lovgivning, men som ikke kunne være etableret efter denne lov, fortsætte indtil 8 år fra samdriftens begyndelse.

Et — omdet atypisk — eksempel findes endelig i naturfredningslovens § 49 om jordfaste fortidsminder, der findes under jordar-